

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 1. juni 2022

Sag BS-25020/2021-HJR
(1. afdeling)

Sparekassen Vendsyssel (nu Sparekassen Danmark)
(advokat Anders Ørgaard)

mod

A under konkurs
ved kurator, advokat Boris Frederiksen
(advokat Jesper Saugmandsgaard Øe)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Hjørring den 23. april 2019 (BS-17249/2018-HJO) og af Vestre Landsrets 1. afdeling den 22. december 2020 (BS-21040/2019-VLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Henrik Waaben, Jan Schans Christensen, Kurt Rasmussen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

Appellanten, Sparekassen Vendsyssel (nu Sparekassen Danmark), har påstået afvisning, subsidiært frifindelse. Endvidere har Sparekassen Vendsyssel påstået tilbagebetaling af det beløb, som sparekassen har betalt til opfyldelse af landsrettens dom for det tilfælde, at sparekassen får medhold i afvisnings- eller frifindespåstanden.

Indstævnte, A under konkurs ved kurator, advokat Boris Frederiksen, har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Anbringender

Sparekassen Vendsyssel (nu Sparekassen Danmark) har supplerende anført navnlig, at sagen skulle have været anlagt af B under konkurs, idet A under konkurs' krav reelt vedrører B under konkurs. B under konkurs kunne have støttet omstødelseskravet på både konkurslovens § 74 og § 79. Det er også Bs forhold, som landsretten har lagt afgørende vægt på. Da kravet skulle eller i hvert fald kunne have været rejst af B under konkurs, skal fristen i konkurslovens § 81 regnes fra dekretdagen i dette konkursbo. Da denne frist ikke er overholdt, skal sagen afvises.

Betingelserne for anvendelse af konkurslovens § 74 er ikke opfyldt. A var solvent, da hun foretog de omstridte dispositioner, idet hun modtog ejendommen X-vej 351 under forudsætning af, at hun samtidig overtog gælden. Hun var i stand til at overholde sine økonomiske forpligtelser, herunder betale ydelserne vedrørende lånet i ejendommen. Det har ingen betydning for vurderingen af hendes solvens, at banken også indgik en aftale med B om selvskyldnerkaution.

As økonomiske problemer skyldes alene, at hun blev dømt til at betale B under konkurs 3.250.000 kr. Vestre Landsrets afgørelse i den sag er imidlertid forkert, idet landsretten ikke tog højde for, at hun reelt kun modtog en gave på knap 400.000 kr. svarende til forskellen mellem ejendommens værdi og den gældsforpligtelse, som hun påtog sig over for Sparekassen Vendsyssel. Dertil kommer, at tilbagebetalingskravet på 3.250.000 kr. først blev fremsat den 24. november 2014 og først fastslået ved landsrettens dom af 16. marts 2017.

Sparekassen Vendsyssel hverken kendte eller burde kende til, at landsretten den 16. marts 2017 ville fastslå et tilbagebetalingskrav på 3.250.000 kr. som følge af, at pantegælden ikke skulle fratrækkes, og Sparekassen Vendsyssel hverken kendte eller burde kende til eventuel insolvens hos A på tidspunktet for tinglysningen af ejerpantebrevet den 22. maj 2013. Sparekassen Vendsyssel havde heller ikke noget kendskab i øvrigt til As økonomi.

Normalt vil utilbørlighed forudsætte, at dispositionen er styret af et truende økonomisk kollaps, men i dette tilfælde gik der fire år, før A blev erklæret konkurs. Det lå uden for Sparekassen Vendsyssels forestillinger, at A skulle blive erklæret konkurs. Der foreligger dermed ikke utilbørlighed, som er et krav efter konkurslovens § 74, og Sparekassen Vendsyssel kan i givet fald ikke siges at have kendt eller burde have kendt til utilbørligheden.

Et eventuelt omstødelseskrav vil under alle omstændigheder være forældet. Forældelseslovens regler finder anvendelse på omstødelseskravet, der må anses for at være et erstatningskrav uden for kontrakt. Forældelsen begyndte derfor

at løbe den 22. maj 2013 ved underpantsætningen af ejerpantebrevet, og den tre-årige forældelsesfrist var derfor udløbet ved sagens anlæg den 17. maj 2018.

A under konkurs har supplerende anført navnlig, at konkursboet er rette sagsøger i sagen. Bs kreditorer havde ikke et direkte omstødelseskrav mod Sparekassen Vendsyssel, da der ikke var samtidighed mellem overdragelsen af ejendommen fra B til A og de dispositioner, hvorved A begunstigede Sparekassen Vendsyssel. Selv om Bs konkursbo havde kunnet rette krav mod Sparekassen Vendsyssel efter konkurslovens § 79, afskærer bestemmelsen ikke As konkursbo fra at rette krav mod Sparekassen Vendsyssel. Da konkursboet er rette sagsøger, er fristen i konkurslovens § 81 overholdt.

Omstødelseskravet er ikke forældet, idet kravet først er stiftet ved konkursdekretets afsigelse. Det forhold, at den begunstigede ifølge konkurslovens § 76 skal svare erstatning, betyder ikke, at kravet er et erstatningskrav i relation til forældelsesloven. Reglen anviser blot, hvordan omstødelseskravet skal opgøres.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

A underskrev den 5. marts 2013 en kassekreditkontrakt, hvorved hun anerkendte at skyldte ca. 2,9 mio. kr. til Sparekassen Vendsyssel (nu Sparekassen Danmark). Den 17. april 2013 stillede hun sikkerhed for gælden ved at udstede et ejerpantebrev på 3 mio. kr. i en ejendom beliggende X-vej 351, ..., som Sparekassen Vendsyssel fik underpant i. Pantebrevet blev tinglyst den 22. maj 2013. I 2014 optog hun et realkreditlån og anvendte provenuet på ca. 2,7 mio. kr. til delvis indfrielse af gælden.

Ejendommen X-vej 351 havde hun modtaget som gave fra sin daværende ægtefælle B i april 2010, og hun fik tinglyst adkomst den 29. januar 2013. Den 5. maj 2014 blev B erklæret konkurs, og A blev siden dømt til at betale 3.250.000 kr. til Bs konkursbo svarende til værdien af ejendommen.

Hovedspørgsmålene i denne sag er, om As dispositioner vedrørende påtagelsen af gældsforpligtelsen, sikkerhedsstillelsen herfor og indfrielsen af gælden kan omstødes efter konkurslovens § 74, og om det krav på erstatning, som As konkursbo har fremsat i henhold til konkurslovens § 76, jf. § 74, er forældet. Derudover rejser sagen spørgsmål om, hvorvidt sagen er anlagt rettidigt efter konkurslovens § 81.

Søgsmålsfristen i konkurslovens § 81

Efter konkurslovens § 81, stk. 1, 1. pkt., kan retssag til gennemførelse af omstødelse anlægges indtil 12 måneder efter, at konkursdekret er afsagt.

Sparekassen Vendsyssel har påstået sagen afvist og har til støtte herfor gjort gældende, at søgsmålsfristen i konkurslovens § 81, stk. 1, 1. pkt., skal regnes fra tidspunktet for afsigelsen af konkursdekretet vedrørende B den 5. maj 2014. Sparekassen Vendsyssel har nærmere anført bl.a., at omstødelseskravet i denne sag reelt er begrundet i det forhold, at B overdrog ejendommen X-vej 351 til A, at hun overtog hæftelsen for den byggekredit, som Sparekassen Vendsyssel havde stillet til rådighed for B, at A stillede sikkerhed for gælden i form af underpant i et ejerpantebrev i ejendommen, og at B dermed reelt stillede pant for gammel gæld til Sparekassen Vendsyssel.

Højesteret finder, at fristen i konkurslovens § 81, stk. 1, 1. pkt., for As konkursbo til at anlægge sag om omstødelse skal regnes fra den dato, hvor konkursdekretet vedrørende hendes konkursbo blev afsagt. Dekretet blev afsagt den 18. maj 2017, og da sagen er anlagt den 17. maj 2018, er den anlagt rettidigt. Det er uden betydning for spørgsmålet om overholdelse af fristen, om Bs konkursbo kunne have anlagt sag mod Sparekassen Vendsyssel om omstødelse som følge af de samme omstændigheder, som danner grundlag for kravet i denne sag.

Omstødelse efter konkurslovens § 74

Ifølge konkurslovens § 74 kan dispositioner, der på utilbørlig måde begunstiger en fordringshaver på de øvriges bekostning, eller hvorved skyldnerens ejendele unddrages fra at tjene til fordringshavernes fyldestgørelse, eller hans gæld forøges til skade for disse, fordres omstødt, såfremt skyldneren var eller ved dispositionen blev insolvent, og den begunstigede kendte eller burde kende skyldnerens insolvens og de omstændigheder, som gjorde dispositionen utilbørlig.

A påtog sig ved underskrivelse af kassekreditkontrakten en gæld til Sparekassen Vendsyssel på ca. 2,9 mio. kr., som hun stillede sikkerhed for ved underpantsætning af et ejerpantebrev i ejendommen X-vej 351 på nominelt 3 mio. kr., og som hun efterfølgende nedbragte bl.a. med provenuet fra et realkreditlån i ejendommen på ca. 2,7 mio. kr. As konkursbo har gjort gældende, at disse tre dispositioner hver for sig og samlet kan omstødes efter konkurslovens § 74. Parterne er enige om, at størrelsen af boets krav kan opgøres til 2,9 mio. kr.

Efter konkurslovens § 74 er det en betingelse for omstødelse, at A var eller ved dispositionerne blev insolvent, og at Sparekassen Vendsyssel kendte eller burde kende hendes insolvens og de omstændigheder, som gjorde dispositionerne utilbørlige.

A havde forinden dispositionerne modtaget ejendommen X-vej 351 som en gave fra B. Højesteret finder, at A var eller i hvert fald blev insolvent ved påtagelsen af gældsforpligtelsen, hvis gaven kunne give Bs kreditorer et krav

efter konkurslovens omstødelsesregler eller efter § 33 i den dagældende lov om ægteskabets retsvirkninger (retsvirkningsloven).

På daværende tidspunkt kunne gaver til nærstående, som var fuldbyrdet op til to år før fristdagen, omstødes efter konkurslovens § 64, stk. 2, medmindre det blev godtgjort, at skyldneren hverken var eller ved fuldbyrdelsen blev insolvent. Endvidere kunne gaver mellem ægtefæller give anledning til, at en kreditor, som på tidspunktet, hvor gaven blev givet, havde fordring på overdrageren, fik et krav efter retsvirkningslovens § 33 mod modtageren af gaven. Efter denne bestemmelse kunne kreditor holde sig til den anden ægtefælle for værdien af det overførte, hvis fuld dækning hos overdrageren måtte anses uopnåelig, medmindre overdrageren beholdt utvivlsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

Gaveoverdragelsen af ejendommen X-vej 351 blev fuldbyrdet ved tinglysning den 29. januar 2013, jf. konkurslovens § 73.

På baggrund af forklaringen afgivet af afdelingsdirektør i Sparekassen Vendsyssel Allan Madsen og hans e-mail af 20. august 2014 til advokat Mathias Holter må det lægges til grund, at sparekassen antog, at tinglysningen hang sammen med, at skattemyndighederne var ved at undersøge Bs forhold. Allan Madsen har forklaret, at han forbandt skattemyndighedernes undersøgelse med, at B havde solgt sit landbrug i 2008. Skattemyndighederne traf efterfølgende afgørelse om at forhøje Bs indkomst for 2008 med ca. 5,7 mio. kr.

Højesteret finder, at det må lægges til grund, at B allerede den 29. januar 2013 var insolvent som følge heraf, og at overdragelsen af ejendommen derfor kunne omstødes i op til to år efter denne dato efter konkurslovens § 64, ligesom overdragelsen kunne give anledning til krav mod A efter retsvirkningslovens § 33. Det blev da også ved Vestre Landsrets dom af 16. marts 2017 fastslået, at Bs konkursbo havde et krav på 3.250.000 kr. mod A i anledning af gaven.

Allan Madsen var efter sin forklaring bekendt med, at der var risiko for omstødelse i forbindelse med overdragelsen af ejendommen og dermed, at B kunne blive erklæret konkurs som følge af skattemyndighedernes krav.

Højesteret finder på den baggrund, at Sparekassen Vendsyssel var eller burde have været bekendt med, at overdragelsen af ejendommen X-vej 351 kunne give anledning til krav mod A efter konkurslovens § 64 og retsvirkningslovens § 33 på det tidspunkt, hvor A underskrev kassekreditkontrakten. Sparekassen Vendsyssel burde derfor have indset, at A ved påtagelsen af gældsforpligtelsen ville blive insolvent, såfremt der blev rejst krav mod hende i anledning af gaveoverdragelsen af ejendommen.

Højesteret finder, at dispositionerne vedrørende gældsforholdet indebar en utilbørlig begunstiggelse af Sparekassen Vendsyssel på bekostning af de kreditorer, som kunne rette krav mod A i anledning af overdragelsen af ejendommen. Højesteret finder endvidere, at Sparekassen Vendsyssel kendte de omstændigheder, der gjorde dispositionerne utilbørlige.

Betingelserne for omstødelse efter konkurslovens § 74 er herefter opfyldt.

Forældelse af konkursboets krav om erstatning efter konkurslovens § 76, jf. § 74

Det fremgår af konkurslovens § 76, at den begunstigede skal betale erstatning efter almindelige regler, hvis der sker omstødelse efter lovens § 72 eller § 74.

Højesteret finder, at krav i henhold til konkurslovens § 76 er fordringer omfattet af forældelsesloven, jf. dennes § 1. Sådanne fordringer kan tidligst kræves opfyldt, når der er afsagt konkursdekret og således etableret et konkursbo, der kan fremsætte kravet. Højesteret finder endvidere, at forældelseslovens § 2, stk. 1, finder anvendelse, og at forældelsesfristen derfor tidligst begyndte at løbe den 18. maj 2017. Da forældelsesfristen blev afbrudt ved anlæggelsen af denne sag den 17. maj 2018, er kravet ikke forældet, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1.

Konklusion

Højesteret tiltræder, at Sparekassen Vendsyssel (nu Sparekassen Danmark) skal betale 2.900.000 kr. til A under konkurs.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Sparekassen Danmark betale 165.000 kr. til A under konkurs.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

Sagsomkostningsbeløbene forrentes efter rentelovens § 8 a.